

LNB PRESES APSKATS
01-04-2022

Sagatavoja:
INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU UN SBA NODAĻA
UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

Avots: Ir
Datums: 31-03-2022

Teksts — Agnese Meiere
Foto — Reinis Hofmanis

«Nebaidieties, bērni ir gudri!»

Alises Nīgales vadītā bērnu izdevniecība *Liels un mazs* atzīta par labāko Eiropā

ALISE NĪGALI, izdevniecības *Liels un mazs* līdzīpašnieci un direktori, satieku pavēlā sestdienas vakarā klusās un tukšās izdevniecības telpās. Aiz loga gaudo vējš, pa palodzi grabīna sasaltsotās lietas. Uz galda vāzē izslejušās dzeltenas narcises, kuras visu sarunas laiku mazliet uzbāzīgi smaržo. Turpat blakus svece zili dzeltenā krāsā. Lai ik uz soļa atgādinātu par karu Ukrainā, zili dzeltenī nolakoti arī Alises nagi.

No Starptautiskā Boloņas bērnu grāmatu tirgus viņa atgriezies tikai iepriekšējā vakarā. Uz galda neatvērts kolēģiem atvestais šampanietis zeltītā pudelē. Turpat arī divas pavissam neilas caurspīdīgas plastikāta plāksnītes. Tādas izskatās izcilības balvas.

Alise vēl isti nav aptvērusi gūtos panākumus, bet varbūt no tiem jau nogurusi. Galu galā, 60 tikšanās dažu dienu laikā nav nekāds joks. Ēnu pār priecīgo notikumu met tas, ka šogad Boloņā piedalīties nevarēja izdevniecības tiesību aģents ukraiņis Ivans Fedčenko, kurš kopā ar ģimeni (divas nedēļas pirms kara sākuma piedzima viņa jaunākā meitiņa) atrodas nosacītā drošībā netālu no Ļvivas. Viņš bija pirmais, kuram Alise ziņoja par balvu.

Izdevniecība *Liels un mazs* prestižajai balvai tika nominēta piekto reizi pēc kārtas. Pirms kāda laika sacijāt – labāk regulāri būt nominātam, jo tad par tevi visi uzzina un atceras.

«Manuprāt, cilvēki nevar vēlēties to, ko viņi nepazīst, tāpēc mans darbs ir piedāvāt»

Pēc trešā gada cilvēki teica: trīs lietas, labas lietas. Bija sajūta – jā, tagad tiešām jābūt. Bet nebija... Tad sapratām – esam nominēti, un tas ir daudz.

Uzvarētāju nosaka nozares profesionāļu balsojums. Konkurējam ar franču izdevējiem. Francijas nacionālajā stendā vien pārstāvēti 50–60 izdevēji, kuri droši vien balso par savu nominēto kolēģi. Likās – tas nemaz nav iespējams. Tomēr izdevās! Varbūt šis arī ir istais brīdis, jo balva *Gada labākais bērnu grāmatu izdevējs* nāca kopā ar balvu *Jaunie apvāršņi*, ko saņēma mūsu izdotā rakstnieces Luīzes Pastores grāmata *Laiques bērni* ar Eviņas Pintānes ilustrācijām. Tās ir divas neatkarīgas, bet tajā pašā laikā saistītas balvas.

No vienas puses, ir forši nepārtraukti būt starmešu gaismā, kurā katru gadu nokļūst pieci labākie. No otras puses, balvu saņemot, man svarīgāks šķiet nevis jautājums, kā palikt šajā starmešu gaismā, bet kādu atbildību

uzliek tas, ka esi atzīts par gada labāko izdevēju Eiropā. Vai tas ir pienākums rādīt visai Eiropai, kā strādāt bērnu grāmatniecībā? Vai tas ir aplicinājums tam, ko esam darījuši 18 gadus, vai arī jauns starta punkts?

Un kāda ir atbilde?

Man nav vienas, skaidras atbildes. Mēs jau strādājam atbildīgi. Dzīšanās pēc peļņas un sekošana trendiem nekad nav bijusi mūsu izdevniecības dabā. Kopš paša sākuma esam gribējuši radīt pēc iespējas labākas grāmatas – kvalitatīvas gan saturā, gan noformējumā, gan poligrāfiskajā izpildījumā. Lai tās būtu skaisti priekšmeti, bet arī kārtīga garīgā barība bērniem. Lai bērniem pēc grāmatas izlasīšanas būtu ierosme sarunām, un rastos sajūta, ka viņi nokļūst kaut kur tālāk un kļūst labāki cilvēki. Tātad atbildē sasiestas kopā atzīmība par to, kādi esam, un tas, uz ko būtu jātiecas. Kad uznāk pārdomas par atbildību, kāda mums dota, vienkārši dziļi jāievelk elpa un jāturpina darīt.

Bet starmeši palīdz kļūt komerciāli veiksmīgākiem: gan lasītāji Latvijā vairāk tiecas pēc mūsu grāmatām, gan arī starptautiski izdošanas tiesību pārdošana un grāmatu tulkošana notiek aizvien pārlicieņošāk.

Kas notiek bērnu literatūrā Latvijā?

Zvaigzne ABC ir lielākais Latvijas bērnu grāmatu izdevējs, un tās klāsts ir ļoti dažāds. Tieši *Zvaigzne ABC* izdod visu Astrīdas Lindgrēnes sarakstīto, kas ir bērnu literatūras zelta pamats. Un ik pa laikam brīnišķīgas bērnu un dzejas grāmatas.

ALISES NĪGALES 5 ĪPAŠAS BĒRNU GRĀMATAS

Astrida Lindgrēne. Brāļi Lauvasirdis
Pēc pirmās izlaidšanas deviņu gadu vecumā sāku ņemt gultā kā mīļmantīnu. Vienīgā grāmata, ko esmu gan sev, gan saviem bērniem pārļēpusi neskaitāmas reizes un vienmēr atradusi kaut ko atbilstošu noskaņojumam un apstākļiem.

Inese Zandere. Iekšija un ārja
Liels un mazs pirmā izdotā grāmata un lieliskas bērnu dziesmas paraugs, arī dzejojļ par un no manas bērnības.

Anete Meleca. Kiosks
Fantastiska bērnu grāmata visiem vecumiem! Anete ir talantīga novērotāja, apveltīta ar sirsniņu humora izjūti. Stāsts par kioska pārdevēju Oļgu dzīvo ne tikai grāmatā, bet arī animācijas filmā, leļļu teātra izrādē un operā. Kiosks ir arī līdz šim visvairāk tulkotā liels un mazs grāmata.

Marijas Parras grāmatas.
Priecājos, ka manā paaudzē ir rakstniece, kas raksta tikpat asprātīgi, dziļi, sirsniņi un izraudāties ļaujosi kā Astrida Lindgrēne. Latviski izdotas trīs: *Vafeļu sirdis*, *Vārtsargs un jūra* un *Gilmerdāles Tonje* – lesaku visiem!

Džūlija Donaldsone, Aksels Seifers. Lāčradzis.
Es spītīgi paleiku pie tā, ka šis brīnišķīgo bērnu grāmatu varonis jāsauc tieši par Lāčradzi un nevis Bubuku, par ko tas tika pārsaukts atkārtotajā izdevumā. Lāčradzis – tik tālains un ietilpīgs vārds, kāpēc no tā bija jāatsakās, man nav saprotams.

Tāpat *Pētergailis* un *Jānis Roze* ar kvalitatīvu tulkoto literatūru sevi stabili pieteikuši kā bērnu literatūras izdevēji, kas progresē arī oriģinālliteratūras izdošanā. Es priecājos, man patīk konkurence Latvijā.

Bet mūsdienu bērnam vajag – un tas ir bijis arī viens no mūsu mērķiem – dažādību. Lai grāmatas nebūtu vienvēdīgas. Piekritu tam, ko esmu pirms daudziem gadiem dzirdējusi no kolēģiem Astridas Lindgrēnes memoriālās balvas žūrijā, – jāpanāk, lai bērns sākt lasīt. Ja viņš sākt lasīt ar purkšķu dakteri vai Donalda Daka komiksiem, tas ir pirmais solis. Ceļš, lai kļūtu augstāk.

Arī savā ģimenē redzu – meita, piemēram, pašlaik lasa tikai komiksus. Un man tas ir jauns izaicinājums un jauna atbildība – atrast un arī šeit, Latvijā, izdot labus komiksus. Šajās paaudzēs vizuālā lasīšana ir kļuvusi domnēja. Bet reizē komiksi ir ceļš, kā nonākt līdz tam, ka lasīs garus romānus.

Un vēl mūsu uzdevums ir piedāvāt pa piliņiem kaut ko citādu, jaunu, lai lasītājam ir, ko atklāt. Ir daudz man mīļu Eiropas mākslinieku un autoru, kurus latviski nepērk. Piemēram, Kitija Krauzere, Astridas Lindgrēnes memoriālās balvas laureāte, pasaulē mīlēta un lolota, izdota neskaitāmas valodās. Tās grāmatas, ko jau esam izdevuši Latvijā, šeit nekļuva par bestselleriem. Bet! Cilvēki ir pamanījuši, ka ir tāda Kitija Krauzere. Un varbūt vēl pēc trim grāmatām, ko izdosim, viņi sāks gribēt šīs autoras darbus. Manuprāt, cilvēki nevar vēlēties to, ko viņi nepazīst, tāpēc mans darbs ir piedāvāt.

Vecākiem, kas paši ir lasītāji, vislielākais krepķis ir tas, ka bērni nelasa?
Jā, man arī tāds uznāk. Bet tad es atceros savu vīru, kurš bērniībā nelasīja. Tas viņu nav pazudinājis, viņš ir gudrs un talantīgs, tagad lasa. Spējīgs uzvert tekstus, idejas, un arī valoda viņam ir laba.

Lai veicinātu to, ka bērni lasa, svarīgi, ka paši lasām, jo kādā vecumā vecāku atdarināšana un autoritāte ir spēcīga. Ja mājās neviens nelasa un nav grāmatu, tad no kurienes lai bērnam rodas izpratne par to, ka tas vispār ir vajadzīgs? Veidojot sēriju *Kā Lapuīti mēdījās*, strādājām kopā ar Latvijas Universitātes un Tartu Universitātes pētniekiem, kas pēta lasītprasmi un lasītprātību. Viņi ir saskārušies ar bērniem, kas nezina, no kura gala grāmata jāatskār, kā tā jātur. Tas nāk no vides, kurā bērns aug.

Boloņā, piemēram, bija digitālais izdevējs *Piboco*, kurš izdod bērnu grāmatas digitālā formātā, tās iedzīvena, iekustina. Jautājums – vai ir vienāda, kādā formātā izstāstām labu, kvalitatīvu stāstu, vai tomēr ir svarīgi, lai bērns lieto fiziski eksistējošu grāmatu? Dažbrīd man jāpiekrit – svarīgi, lai vispār lasa. Ja lasāmais ir planšetē, lai lasa tur. Bet dažbrīd man tomēr šķiet, ka mazam bērnam ir svarīgi sajūst grāmatu kā priekšmetu, sajūst, ko dod būtība kopā ar grāmatu. Tas nomierina prātu, tas ir pilnīgi cits ritms, tur nav kaut kas ātri ar pirkstiņu jāizbīda projām. Grāmata ir telpiska, lasīšana norit lēnāk. Tāpēc grāmata klātbūtnē mājās man šķiet svarīga. Pat ja bērni nelasa, tikai noiet gar plauktiem – un jūt šo klātbūtni.

Kurē tad ir galvenais atbildīgais par lasīšanu?

Par ģimeni, vecākiem nerunāsim, tas tāpat skaidrs. Runājo par labsajūtas lasīšanu, man šķiet, ka bibliotēkas dara diezgan daudz. Vairāk būtu jāiesaista skola. Mani jaunākie bērni mācās privātskolā *Domdaris*, kur diena sākas ar to, ka bērni minētas 15 sēžu un lasa grāmatu. Manuprāt, lasīšanai katrā skolā vajadzētu būt kā normai. Ja nu gadījumā mājās grāmatu nav, tas būtu kā pieturas punkts, kur un kā ar to sastapties un saņemt, ko grāmata dod.

Jā, bērniem ir latvisku valodas stundas un ieteicamā literatūra. Viņiem grāmata jāizlasa un jāizstāsta, ko izlasījuši. Tas ir labi. Bet no tā vien neveidojas regulāras lasīšanas paradums, kas ir visvairāģākais.

Savukārt mēs izdevniecībā esam sākuši veidot ierosmes materiālus – dažas lapas ar informāciju par grāmatu, autoriem un diezgan daudz uzdevumu, praktisko darbu vai sarunu tēmu, kas izriet no konkrētās grāmatas. Tas ir diezgan liels darbs, esam piesaistījuši gan autorus, gan pedagogus un psihologus, bet tas ir vēl viens ceļš, lai saprastu, kā grāmata izlasītais var būt tev noderīgs.

Val karš ieviesis pārmaiņas literatūrā?

Boloņā viens no interesantākajiem notikumiem bija Izraēlas rakstniece Figara Kereta lekcija par to, kādus stāstus varam lasīt kara laikā. Viena no lietām, ko viņš uzsvēra, – ne jau literatūra ir jāmaina, bet realitāte.

Jau pandēmija un tagad arī karš piespiež pieaugušos vēl vairāk un skaidrāk ar bērniem runāt par ļoti smagām tēmām, ir īpaši nāvi. Var just, ka pēc šādām grāmatām ir pieprasījums un interese. Tās pēkšņi iegūst dubultuzrāvienu.

Grāmatas, kuru tēma ir karš un kuras plānojam izdot, nav iznākušas tikko. Piemēram, ukraiņu autoru Andrija Lesiva un Romanas Romanišinas *Karš, kas mainīja Rondo* iznāca 2015. gadā pēc tam, kad Krievija iebruka Krimā. Brīnišķīga ir portugāļu rakstniece *Zozē Zorzi* Letrijas un ilustratora Andrej Letrijas grāmata *Karš*. Boloņā pamanīju daudz grāmatu, kas skar bēgu tēmu, migrāciju. Šādas vēsmas ir, un es ticu, ka tās atvejos arī līdz mums. Bet domāju, ka globāli bērnu literatūra nemainīsies. Labs, godīgs, cilvēcis un dziļš stāsts ir tas, kam jābūt grāmatai.

Literatūra ir par dzīvi un to, ko mēs dzīvojam, tikai ar distanci. Kad tas notiek te un tagad, mums varbūt nav vārdu, ko bēr-

niem par to pateikt. Pārāk tieša valoda var nevajadzīgi sabiedēt. Bet caur lasītajiem stāstiem viņi iegūst spēju notiekošo izprast, arī spēju nomierināties. Varu minēt *Harija Poteru* septīto daļu. Visi sēž savā pili, un apkārt ir viens vienīgs jaunums, kas visu laiku tikai met vīrsu vēl kaut ko, sagrauj, iznīcina. Tieši to mēs tagad piedzīvojam. Grāmata var būt labs veids, kā ar savu pusaudzi, kurš ir izlasījis *Potera*, pārrunāt to, kas notiek. Tā ir ciņa starp labo un ļauno, starp nodevību un uzticību.

Jūs arī personiski esat izjutusi kara ietekmi?

Mūsu aģents, kas pārstāv *Liels un mazs* Āzijas tirgos, ir ukraiņis. Mēs esam kara ietekmēti, jo Ivans Fedečko ne tikai nevar veikt savus tiešos pienākumus, bet ir spiests slēpties no kara šausmām. Ivans strādā arī Ukrainas izdevniecībā *Starj Lev*, un mēs nolēmām, ka šajā reizē pārstāvēsim viņu izdev-

ku pasēdēšanu ar izdevējiem. Bet sākās karš, tas nešķita īsti piemēroti. Naudu, ko bijām nolēmuši tērēt viņam un uzskodām, ziedojam Ukrainai un aicinājām citus izdevējus darīt to pašu. Katrs dara, ko var, – izdod grāmatas vai tās iepērk un piegādā bēgļu centriem.

Boloņā Ukrainas stends bija tukšs. Uz sienas rakstīts: šis ir Ukrainas stends. Stends pašlaik ir tukšs, jo mēs esam frontē. Bet kopumā tirgū ukraiņu grāmatas bija izstādītas trīs dažādās vietās, daudzi bija pielikuši Ukrainas karogu, saukļi *We Stand with Ukraine*. Svarīgi, lai nepārtrūkst ukraiņu klātesamība grāmatu tirgos.

Runājām par to, vai karš ietekmēs literatūru. Vai bērnu literatūrā ir kāds tabu?

Noteikti ne. Vislielākais bērnu literatūrā ir nāves bubulis, kas vienmēr pastāvējis. Pastāsti cilvēkiem, par ko ir Ulfa Starķa *Bēguli*, un lielākā daļa saka – oi, nē, nē, nē. Nomirst vecaištēvs... Tādu jau bērniem nevar. Bet lielākajai daļai bērnu nomirst vecaištēvs, lielākā daļa bērnu to agrāk vai vēlāk piedzīvo. Tādi stāsti ir vajadzīgi.

Slēpšana ir nevēdzīga – bērni taču tāpat redz, dzird, saprot. Iedomā, ka bērnam ir jābūt tikai laimīgai, saulainai bērniņai, ir greiza. Pat tās, kas ir laimīgas un saulainas, ir arī sāpju un pārdzīvojumu pilnas.

Viens no piemēriem – esam izdevuši Kitijas Krauzeres *Skrību skrābu tvīt plunkst*, grāmatu par vardulēnu, kurš nevar aizmigt. Viņam traucē dažādas skaņas, un tumsā viņš iztēlojas visbriesmīgākos briesmoņus un monstrus. Stāsta beigās vardulēns kopā ar tēti izpeld laukā un saprot, ka tie vienkārši ir nakts trokšņi – zivtiņa plunkškinās, putniņš čiepst... Un atzmiņg uz ūdensrozes lapas. Sīrsnīgs, miļš stāstiņš, bet – grāmata ir ar tumšu vāku. Un vecāki saka – nē, manam bērnam tādu drūmu vāku nevajag. Tie vienkārši ir aizspriedumi. Vienīgi, ko es varu teikt, – nebaidieties, bērni ir gudri!

Kā jūs ar saviem bērniem runājat par karu?

Vispirms atnāca Zirnīs (Alises tēvs un bērnu vectētiņš žurnālists un rakstnieks Egils Zirnīs – red.) un viņus kārtīgi nobiedēja. Tas bija vēl pirms kara, Zirnīs teica – tūlīt sāksies karš, un vairs nekam nav jēgas. Bērni tiešām bija nobijušies.

Vispirms bija jāpārvar bailes – vai te un tūlīt arī būs karš. Tad mēs centāmies lietot racionālus argumentus par to, ka esam Eiropas Savienībā un NATO, un tagad bērni diezgan mierīgi seko līdzī notiekošajam. Katru dienu paprasa, vai Ivanam viss labi. Es ar bērniem runāju diezgan atklāti – bez īpašas izpušķošanas, bet arī bez liekas biedēšanas. Dažreiz, kad apskaišos, saku – šī izlaidība vairs nav izturama, it īpaši kara laikā! (*Smejas*.) Tad viņi aprimst.

Bērni arī paši saklausās daudz ko par karu, un tad mums atkal jārunā, cik uzticami ir informācijas avoti un kur viņi informāciju varētu pārbaudīt.

Jaunākā meita sākumā bija apjukusi un nesaprata, kāpēc jāiet protesta akcijās. Teica, ka negrib iet. Bet tad, kad viņa ieraudzīja tūkstošus, kas piedalījās, pārgāja negribēšana, un kļuva interesanti piedzīvot un saprast – tas, kur viņa piedalās, ir kaut kas lielāks. Protams, bērni arī skolā daudz runā ar skolotājiem un draugiem, mākslas stundās zīmē dūjas.

Jūsu mamma ir dzejniece Inese Zandere, un, nemot vērā abu vecāku nodarbošanos, šķiet – esat jau piedzīmusi ar grāmatu rokās.

Tas nav visai tālu no patiesības. Ja var ticēt tam, ko mana māte stāsta par dzemdībām, bijis tā – dakteri jau aicinājuši uz dzemdību zāli, bet viņa atraukusi, lai pagaida, baigi interesantā grāmata, jāpabeidz.

Es bērniņā biju liela lasītāja. Biju diezgan slimīga, līdz ar to bija reizes, kad nēko citu darīt nevarēju. Bet man arī patika – varbūt tas bija eskeipisms no reālās dzīves.

No kā tieši?

No daudz kā. Esmu bijusi abās pusēs – gan tā, kas cieš no mobinga, gan tā, kas pati mobinga. Skolas ikdiena man nebija vienkārša, malos starp labajiem periodiem, kad ir foršas attiecības ar klasesbiedriem, un sliktajiem, kad tādas nav. Grāmata vienmēr bijusi labs patvērumš.

Tā kā bērniņā un jaunībā es biju diezgan liels «rebels», man nepiemīt stīps urbēja paradums – mācīties, iet dziļumā. Tāpēc filoloģija, ko kādreiz pastudēju... Es nevarētu būt literatūras pētniece. Izdevējs ir pietuvinātā profesija, kurā ar manu nepacietīgo dabu varu ātrāk tikt pie rezultātiem, kaut ko izdarīt un veidot. Tajā pašā laikā būt blakus literatūrai un tajā iekšā. Un man joprojām ir mērķis, lai jebkura grāmata, ko izdodam, ir vislabākā. ●

CV ALISE NĪGALE

- Dzimusi 1981. gada 9. decembrī
- Studējusi LU Filoloģijas fakultātē Baltu filoloģijas nodaļā
- 2000 Producentu grupas *Virus Art* raidījuma *Patiešām privāti* korespondente
- 2000–2001 LNT informatīvā rīta raidījuma *Brokastis* korespondente
- 2001–2002 TV5 realitātes šovu *Barbarossa* un *Sapņu sala* režisore un redaktore
- 2003 TV šovu satura veidošana producentu grupā *Intervision*
- Kopš 2004 SIA *Liels un mazs* dibinātāja, līdzpārsniece un direktore

«Vislielākais bērnu literatūrā ir nāves bubulis. (..) Slēpšana ir nevēdzīga – bērni taču tāpat redz, dzird, saprot»

niecību grāmatu tirgū. Visās tikšanās reizēs rādījām ne tikai mūsu, bet arī ukraiņu katalogu un lūdzām šobrīd izvēlēties tulkošanai un izdošanai viņu grāmatas. Tas varbūt nav daudz. Bet aizbraukt uz Boloņu un tikai saņemt balvas, dzert šampanieti un precāties nav iespējams. Karš ir pārāk klātesošs, pārāk personisks, tāpēc veicām visus mazos soliņus, ko vien varējām. Pārstāvēt ukraiņu izdevējus, nolakot zili dzeltenus nagus... Ukrainu izdevniecība atsūtīja digitālās drukas failus un mēs kopā ar Poligrāfijas asociāciju sagatavojām ukraiņu grāmatas, ko iedot bēgļu centrā vai ģimenēm, kas uzņem ukraiņus. Lai bērniem ir vīzmas kaut kas savs.

Ja viss veiksies ar ražošanu iesaistīto partneru atsaucību, tad mēs arī visu iegūmumu daļu no grāmatas *Karš, kas izmainīja Rondo* ziedosim Ukrainai. Sanāk, ka, nopērkot tulkošanas un izdošanas tiesības, atbalstām konkrētus autorus un izdevniecību, bet ar pārdošanas iegūmumu ziedošanu – visu valsti.

Boloņā gribējām nosvinēt Anetes Meleces *Kioska* izdošanu 20 valodās, sarīkot jau-

Dalīsies lasīt priekā ar rakstniekiem

Valsts Kultūrkapitāla fonds Literatūras nozares projektu konkursā apstiprinājis un piešķir finansējumu Alūksnes pilsētas bibliotēkas projektam "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasīt prieks - 2".

Lasīšanas veicināšana - kopdarbs

Alūksnes pilsētas bibliotēkas direktore Iveta Ozoliņa akcentē, ka labas lasīšanas sasniegšanai ir nepieciešams visu iesaistīto pušu - ģimenes, skolas un, protams, arī bibliotēkas - saskanīgais kopdarbs. Kā novērojuši Alūksnes pilsētas bibliotēkas darbinieki ikdienas darbā - bērniem patīk lasīt, ja ir laba, aizraujoša un katram vecumposmam piemērota literatūra. Tādēļ bibliotēkas darbinieku uzdevums ir spēt

ieinteresēt skolēnus, netieši ieteikt un palīdzēt izvēlēties labāko un piemērotāko lasāmvielu.

Pietiekami lielā pieredzē rāda, ka interesi par lasīšanu var veicināt, iesaistot bērnus interaktīvās lasīšanas veicināšanas programmās, lasīšanu popularizējošos pasākumos - atraktīvās tikšanās un darbnīcās kopā ar grāmatu autoriem, dodot iespēju uzklaut viņu domas, sarunāties ar rakstniekiem, uzdot jautājumus, piedalīties kopīgās nodarbībās, kas pamudina bērnus un pusaudžus lasīt.

Turpina iesāktu projektu

Iespējas tikties ar Latvijā pazīstamiem rakstniekiem Alūksnē ir ierobežotas - gan lielā attāluma no galvaspilsētas, gan ierobežotā finansējuma dēļ. Plašākas šīs iespējas rada Valsts kultūrkapitāla fonds

(VKKF), ar kura atbalstu Alūksnes pilsētas bibliotēka laika posmā no 2012. gada līdz 2016. gadam vairākas kārtās veiksmīgi realizēja projektus "Lasīt prieks kopā ar rakstnieku", kas deva iespēju uz tikšanās bibliotēkā un skolās aicināt vairāk nekā 25 rakstniekus un dzejniekus, kuri raksta jaunākajai paaudzei. No 2017. līdz 2019. gadam VKKF atbalstījis bibliotēkas izstrādāto projektu "Galvenajā lomā rakstnieks" četras kārtas, bet 2020. gadā projekta "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasīt prieks!" ietvaros bibliotēkā un izglītības iestādēs viesojās četri grāmatu autori.

Turpinot 2020. gadā uzsāktu projektu, pateicoties VKKF atbalstam, tagad būs iespēja iepazīstināt bērnus ar latviešu grāmatu autoriem Eviju Gulbi, Eriku Bērziņu, Dzintaru Tilaku un Džeinu Šteinbergu. Piešķir-

tais finansējums ir 600 eiro rakstnieku autoratbildzībām.

leguvums ir abpusējs

"Realizējot projektu "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasīt prieks!", vēlamies sniegt bērniem un pusaudžiem iespēju personīgi, bet, ja epidemioloģiskā situācija to liegs, tad tiešsaistē sastapties un sarunāties ar grāmatu autoriem un tādējādi veicināt viņu lasīt prieku un intensīvāku saikni ar grāmatu, netieši iesakot lasīšanai labākās grāmatas," saka I. Ozoliņa.

Kā pēc līdzšinējām tikšanās reizēm atzinuši paši rakstnieki, ieguvēji ir ne tikai lasītāji, bet arī viņi, jo, sarunājoties ar lasītājiem, gūst iedvesmu jaunu darbu radīšanai un saikni starp autoriem un viņu potenciālo mērķauditoriju. **AMZ**

Dace Plaude

Projekta mērķi

- veicināt bērnu un pusaudžu interesi par grāmatu lasīšanu un vairot viņos lasīt prieku;
- popularizēt latviešu oriģināli literatūru, dodot iespēju bērniem, pusaudžiem klātienē tikties ar četriem atraktīviem grāmatu autoriem;
- popularizēt grāmatu lasīšanu kā saturīgu un vērtīgu brīvā laika pavadīšanas veidu;
- akcentēt grāmatu lasīšanas nozīmi un nepieciešamību personības izaugsmei;
- attīstīt sadarbību starp rakstniekiem - bibliotēku - bērniem un viņu vecākiem, tādējādi pilnveidojot bibliotēkas piedāvājumu.

Avots: Alūksnes un Malienas
Ziņas
Datums: 29-03-2022

Bibliotēku apmeklēja mazāk

Iveta Ozoliņa,

Alūksnes pilsētas bibliotēkas direktore:

"Alūksnes novadā joprojām ir 16 pagastu bibliotēkas un bibliotēka Alūksnē, kas ir reģiona galvenā bibliotēka. Viena bibliotēka ir uz 505 iedzīvotājiem. Ne visas ir atvērtas katru darba dienu, darba laiki ir atšķirīgi. Līdzīgi kā kultūras iestādes, arī bibliotēkas skāra vīrusa ierobežojumi un vienu mēnesi klienti netika pieņemti vispār, organizējām bezkontakta piegādi. Aktualizējās jautājums par grāmatu piegādi mājās, lasītāji izmantoja šo iespēju. Var teikt, ka 2021. gadā lielākoties strādājām ar klientiem individuāli. Organizējām izziņošanas seminārus gan klātienē, gan tiešsaistē. Kopējie bibliotēku izdevumi ir 359 394 eiro, atalgojamam - 196 473 eiro. 2021. gadā kapitālie izdevumi bija tikai divām bibliotēkām - Alsviķos iegādājās multifunkcionālu iekārtu un Annā atjaunoja granulu katlu. Strādājot pilnu slodzi, bibliotekārs saņēma 750 eiro, 560 eiro, strādājot 0,8 slodzi. Pamatpakalpojumi bibliotēkā ir bez maksas, tādēļ ieņēmumu daļa ir maza - 1126 eiro. Salīdzinājumā ar 2020. gadu, tas ir par 27 % mazāk. Dīkstāvē samazinās bibliotēkas apmeklētāju skaits. 2021. gadā aktīvo lietotāju skaits bija 4 365, kas salīdzinājumā ar 2019. gadu ir par 13,2 % mazāk, bet, salīdzinot ar 2020. gadu - 2,7 % mazāk. Vidēji katrā bibliotēkā ir par desmit lasītājiem mazāk. Piecās bibliotēkās šis skaits palielinājies jeb palicis nemainīgs. Bibliotēku pērn apmeklēja 1 189 bērni un jaunieši līdz 18 gadiem. Pozitīvi, ka ir palielinājies izsniegumu skaits, lai gan apmeklējums arī bērniem un jauniešiem ir krities."

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas

Datums: 29-03-2022

Krāslavas ģimnāzija Latvijas kultūras kanona konkursā

11. martā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā norisinājās Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) organizētā Latvijas kultūras kanona konkursa "Kultūras kanona desmitgade. Ainavas paplašināšana: daba, kultūra un es" fināls, kurā 14 skolu komandas no visas Latvijas prezentēja konkursa ietvaros tapušos tūrisma maršrūtus.

LKA rektore Rūta Muktupāvela savā svētku uzrunā uzsvēra, ka "ne tikai atmiņas veido nacionālo kultūru – tikpat svarīga ir tagadne un nākotne, ko veidot aicināts ir ikviens no mums, un jo īpaši, jaunā paaudze."

Šajā gadā konkursa organizatori aicināja skolēnus veidot tūrisma maršrūtus, kas tika izstrādāti, apzinot Latvijas kultūras kanonā iekļautās kultūras un dabas vērtības, kā arī identificējot savas pilsētas dabas un kultūrainavas.

Ari Krāslavas ģimnāzijas komanda jau desmito gadu piedalījās Kultūras kanona konkursā.

Mācību gada sākumā 11.klašu skolēni, Laura Dzalbe, Jeļizaveta Abrosimova un Daniels Vagalis pieņēma izaicinājumu veikt 1.kārtas uzdevumu – izveidot ideju kopumu par jaunu, oriģinālu tūrisma maršrutu Krāslavā. Papildus nosacījumi – jāatklāj komandas idejas saistība ar kādu Latvijas Kultūras kanonā esošu vērtību, jāiekļauj ainaviskums kā vērtība. Uzdevums nebija no vieglajiem. Par pamatu komanda izvēlējās Kultūras kanona vērtību – Daugavas ainavu, kuru sasaista ar Krāslavas pazīstamiem objektiem un jau aizmirstiem objektiem.

Latgales reģiona kārtā komanda atklāja ideju, kuras pamatā iekļāva kopsakarību - Grāfu Pīteru pils - Svētā Ludviga Romas katoļu baznīca - bijušā pontona tilta vieta -Kamīcka kalns. Kā visu maršrutu vienojošais elements ir Daugava, jo Krāslava ir pilsēta pie Daugavas. Tas izdevās veiksmīgi, tika iegūta iespēja papildināt savas zināšanas 2. kārtā un piedalīties Kultūras kanona konkursa finālā Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Komanda pozitīvi novērtēja iespēju 2.kārtas radošajā seminārā no pieredzējušiem gidēm, tūrisma maršrutu veidotājiem mācīties par tūrisma maršruta, pastaigu takas veidošanas principiem, nosacījumiem, arī vēstījuma dramaturģiju. Vislielākais pārbaudījums komandai bija izveidot tūrisma maršruta vērtēšana klātienē. 9.martā žūrija – Anda Laķe, Patrīcija Kolāte, Laura Ozoliņa kopā ar komandu izgāja izveidoto maršrutu Krāslavā. Tā bija jauna pieredze jauniešiem, jo bija vajadzīgas ne tikai dzijas zināšanas, bet prasme komunicēt, aizraujoši pasniegt informāciju par objektu un atbildēt uz jautājumiem. Neskatoties uz auksto laiku, žūrija bija apmierināta ar izveidoto maršrutu un iespēju iepazīt Krāslavu.

Konkursa finālā dalībniekus vērtēja kompetenta žūrija: Latvijas Kultūras akadēmijas pasniedzēja un Latvijas Nacionālā mākslas muzeja Laikmetī-

gās mākslas kolekcijas glabātāja Astrīda Rogule, Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta "Kultūras kanons" koordinatore Anita Smellere, Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta eksperte Lolita Rūsiņa, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Komunikāciju un informācijas sektora vadītāja Beāte Lielmane, režisore, teātra pedagoge, projekta "Skola 2030" vecākā eksperte Inga Krišāne, kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" vadītāja Aija Tūna, Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centra pētniece Ieva Vītola, Latvijas Kultūras akadēmijas students un vairāku Kultūras kanona konkursu dalībnieks Didzis Rucēns.

Ģimnāzijas komanda ir gandarīta par iespēju piedalīties finālā, par, mūsaprāt, interesanti izveidoto maršrutu. Protams, ir jāpiestrādā, lai siltākā laikā maršrutu varētu izmantot ikviens gribētājs. Paldies klases biedriem un skolotājiem par atbalstu, testējot mūsu maršrutu, paldies Krāslavas Vēstures un mākslas muzeja gidam Eduardam Danovskim par interesantiem faktiem.

Krāslavas ģimnāzijas komanda:

Jeļizaveta ABROSIMOVA

Laura DZALBE

Daniels VAGALIS

Vēstures skolotāja Inga SKERSKĀNE

Avots: Ezerzeme

Datums: 28-03-2022

Mūža profesija — bibliotekāre

Viena no 25 tūkstošiem

JAUNĪBĀ. Ārija bērnu bibliotēka.

ĀRIJAI BREGĒI mūžā ir bijusi tikai viena profesija: darbs Rūjienas un Valmieras bērnu bibliotēkās 52 gadu garumā.

Valmieras bibliotēkā kopā Āriju sāku strādāt 70. gadu beigās. Daudzie darba gadi izveidojuši kopīgas atmiņas un arī dziļi personiskas, emocionālas sajūtas. Sautainā martā piecpadsmito dažas dienas pirms Ārijas kuplās apgādes jubilejas tikamies virtuālā sarunā.

Bērniņas atmiņas. Ar ko tās tev nāk prātā?

Sāku ar drejas nindām, tautsiedziņiem:

Sīki, mazi žaģariņi
Paši poši, paši doģa.
Sīkai, mazai medonītes
Pašas darbu padarīja

Es nāku no Kārķu pagasta. Ģimenē bijām pieci bērni, es esmu jaunākā. Atceros Otrā pasaules kara laiku: ilgāku laiku slimoji, ārsts Rūjienā nevarēja noteikt diagnozi. Vecāki satraucās par manu sāmošanu un veda pie ārsta uz Igauniju, jo mans tēvs ir igauņu pēc laulības.

Sliktāks bija tāds, ka man gadu jādzīvo mājs, jo ir problēmas ar plaušām. Bēda nenāca viena: sasmā mamma, aiz liela nespekā nevarēja piecelties no gultas. Es savos 13 gados kļuju par mammas kopēju. 1944. gadā bija jāpārdzīvo mammas aiziešana mūžībā.

Prātā nāk kara ainas: vienu brīdi mūsu mājas dāvāja vācieši, pēc divām nedēļām krievi. Palikuši prātā diena, kad krievi un vācu lidmašīnas cīnījās gaisā kaujā virs mūsu mājas. Mēs esam patvarīšies kūlī, kur bija arī mamma ar visu gultu. Mēs ar māsu skrienām skafītes lidmašīnu cīņu gaisā, bet tēvs kļūdz, ka jāslēpjas.

Kādas bija tavas skolas gaitas?
Pabeidzu Kārķu pamatskolu. Ve-

selība nebija tik spēcīga, lai polskū dzīvot un strādāt laukos. Pāgs iestājās kolhozā, lai nepiedzīvotu represijas. Izdevu doties uz Cēsu skolotāju institūtu. Tajā laikā bija liels pieprasījums pēc skolotājiem. Atceros, pāps paņēma kartupeļu maisu, sasēja stīros merģlus, un mugursoma bija galava.

1949. gadā iestājos Cēsu skolotāju institūta. Taču materiālā iztikšana bija bēdīga, mani arī aizgāja, un tā nācās atgriezties mājās.

Virķeņu mājturības skola ir mana nākamā izglītības iestāde. Skolu gan nākamajā gadā pārveidoja par lauksaimniecības skolu. Mācības pabeidzu divos gados un ieguvu lauksaimniecības izglītību.

Veselība nebija tik laba, lai strādātu laukos. Izmantoju iespēju, ka Rūjienas bērnu bibliotēkai bija vajadzīga vadītāja, un 1953. gadā pieietos darbā. Bērnu bibliotēkas vadītāja bija arī jāiestājas komjaunatnē. Pabeidzu mācības vidusskolā, pēc tam beidzu Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikuma bibliotekāru nodalu nekvalificēti.

Kāda bija Rūjienas bērnu bibliotēka piecdesmitajos gados?

Visa bibliotēka bija viens liels skapis Rūjienas pilsētas bibliotēkā, kas atradās Rūjienas kultūras namā, un tajā bija tūkstošs grāmatu. Ļoti pārdzīvoju, ka nepārzinu grāmatas, literatūru, tāpēc daudz mācjos. Visu darbu saturu toreiz noteica komunistiskā partija, nebija svarīga izglītība, lai gan vēl man sīfija propagandistu kurss, pēc tam sīfija uz laukiem mācīt pieredzējušus zemniekus...

Virtuālajā sarunā iesaistās māksliniece Andris Vārpa, kurš apmeklēja Rūjienas bērnu bibliotēku sešdesmitajos gados:

Viens no manas bērniņas spilgtākajiem piedzīvotiem bija ar velosipēdu brauciens uz Rūjienas bērnu bibliotēku. Dzīvoju netālu no Virķe-

AR MAZAJIEM. Tikšanās bibliotēkas pasākumā.

AR KOLEĢIEM. Foto no personiskajiem arhīviem

niem un Vīķuļkas pagasta bibliotēkas interesantākās grāmatas biju ļoti izlasījis. Kādā reizē sapņinu dūšu un pirmo reizi iegāju Rūjienas bērnu bibliotēkā, kur mani sagaidīja smaidīgi un ļoti skaisti bibliotekāre Ārija. Sāku un gan viņa brīnījās, ka es braucu no laukiem, bet mani ļauni uzklaušēja un izrakstīja bibliotēkas karti. Biju liels iestājis, man interesēja lasīt piedzīvotumu grāmatas, ceļojumu, zinātniskā fantastika. Ārijas sirsnīgo atieksmi nekad neesmu aizmirsis.

Darbs Valmieras bērnu bibliotēkā. Kas tev visvairāk palicis prātā?
Ir vislabākas atmiņas par darba kolēģiem.

Manos darbos pienākumus bija arī organizēt lasīšanas veicināšanas pasākumus bērnu darba bērniem un skolotājiem. Atceros skolotājus, ar kuriem atrādām kopēju valodu, lai veicinātu bērnu interesi par lasīšanu — Valmieras piena kombināta bērnu darba vadītāju Asju Krastiņu, skolotājus Māri un Līgu Lapsiņu. Viesturiskā, latviešu valodas skolotāju Maigu Kucinski Pārģaigas ģimnāzijā (Valmieras 4. vidusskolā), vēl citus. Rīkojām pār-

runas par grāmatām. Atceros vienu pasākumu, kad kopā ar tagadējās Valmieras Valsts ģimnāzijas (toreiz Valmieras 11. varoņu komjauniešu vidusskolas) 8. klasi pārsprēdām Harja Gulbja grāmatu «Pneumu laiks». Kāds zēns emocionāli teica: «Es tieši tā rīkojos, kā grāmatā rakstīts!». Palicis prātā, ka ļoti spītīgi un interesanti šo pasākumu vadīja toreizējā 8. klases skolniece Dace Ietere, tagadējā Eiropas parlamenta deputāte Dace Melbārde.

Agrāk bieži bija jārod, ka bērni izģieca lapas no bibliotēkas grāmatām, arī zaga grāmatas. Bija gadījums, kad kāds zēns bija salicis somā nepiereģistrētas grāmatas un es to atklāju. Abi runājām, abi raudājām, līdz pārdzīvotums tika izdzīvots un saprasts no abām pusēm.

Naktīs bieži analizēju savu darbu, meklēju pareizāko viedokli, tagad reizēm domāju, ka varbūt biju pārāk stingra, pārāk prasīga. Bet es esmu kara laika bērns, kuru dzīve nelatnāja, bija jābūt ar visu galā.

Valmieras bibliotēka šodien.
Kā diena pret nakti! To nevar salīdzināt ar pēckara laiku, padomju

laiku. Ir mainījušies visa dzīve. Mans prioritāte bija slāstīt bērniem, kā saudzāt grāmatu, ieturēties pret grāmatu kā svētnīcu. Tagad bērniem ir tik daudz iespēju izmantot modernās tehnoloģijas, ka grāmata bieži vien paliek nenovērtēta. Taču es domāju, ka grāmatas tomēr nekādas tehnoloģijas nespes mazināt.

Vai vari nosaukt kādu īpaši mīļu grāmatu?
No bērnu literatūras man vismīļākā ir Astrīdas Lindgrīnas «Lamneberģas Emils». Iatirņuma sajūta, izpalīdzība, sirsnīgums, kas Lindgrīnas grāmatās, ir tās īpašības, ko grieķu savienīstāšajiem novēlēt, kad viņi iepazīst grāmatu pasauli.

Virtuālo sarunu ar Āriju pabeidzam kārtēnā 90. jubilejas dienu. Jubilēre ar patiesu interesi jautā, kā mājās bijušajiem kolēģiem, atceras tik daudz personisku notikumu, pat zina dzimšanas dienas bibliotēkas darbiniekiem, runā ar sirsnību un mīļumu pret tuvajiem, ar interesi par notiekošo bibliotēkas dzīvē, Valmierā un tālākajā apkārtnē.

ILZE KARSA

*Diens nosvieda humbolu zemē, humbolu negrā zemē augt,
Diens nosvieda zāli zemē, zāli negrā zemē augt,
Diens nosvieda tēlnu zemē, tēlnu negrā zāli est,
Diens nosvieda nāvi zemē,
Nu grā humbols zemē augt,
Nu grā zāli zemē augt,
Nu grā tēlnu zāli est.
Ārijai bērniņā tēvs skatījās šo dzejoli, kuru viņa atceras visu mūžu.
Tas gan esot bijis vēl garāks.*

Avots: Liesma
Datums: 30-03-2022

Lauma Palmbaha un Dionīsijs Miončinskis aicina sākt ar saknēm

DZINTRA DZENE

Aizvadītajā piektdienā, 25.martā, Ogres Centrālajā bibliotēkā (OCB), atzīmējot mākslinieka Vilhelma Purviša 150 gadu jubilejas mēnesi, īstenots vēl nebijis multimedāls projekts – izstāde, kur vieniet apskatāmi gandrīz 70 mākslas studijas «Rasas krāsas» Vizualās mākslas, Modes mākslas un Amatu skolas audzēkņu darbi, kā arī mākslinieces, mākslas pedagoģes, «Rasas krāsas» dibinātājas Laumas Palmbahas un viņas dzīvesbiedra, metālmākslinieka Dionisija Miončinska kopīgi veidotā izstāde «Sākam ar saknēm».

Jautāta, vai ir gandarījums par nepilnos divos mēnešos paveikto, L.Palmbaha atzīst, ka sajūtas ir grūti ietērt vārdos, bet šī izstāde ir apliecinājums tam, cik daudz var paveikt komanda.

Turpinājums 8.lpp.

Lauma Palmbaha un Dionisij Miončinskis gatavojas izstādes atklāšanai.

Avots: Ogres Vēstis
Datums: 29-03-2022

Lauma Palmbaha un Dionīsijs Miončinskis aicina sākt ar saknēm

Multimedialais projekts – veiksmīgs komandas darbs

«Čandarijums, ka tik ļoti īsā laikā posmā par 100 procentiem paveicām to, ko bijām plānojuši. Sākot no brīža, kad 31. janvārī tikāmies ar OCB direktori Jautrīti Mežāni un Ogres novada domes priekšsēdētāja asistenti Daci Līvu, sešu nedēļu laikā tapa multimedialais projekts, kas šobrīd nodots OCB apmeklētāju vērtējumam. Tik vērienīga izstrāde mums ir pirmo reizi. Par atbalstu šim projektam īpašu paldies vēlos teikt Ogres novada pašvaldībai un D.Līvai, kā arī visiem Iļskīlē, Ogrē un Rīgā, kas palīdzēja un iecerī realizēt. Tas bija ļoti liels komandas darbs. Man ir milzīgs gandarījums, ka šajos skarbjajos laikos varam saliedēties radošas, pozitīvismā raišošas idejas īstenošanā», saka L.Palmbaha, priebilstot, ka to nebūtu bijis iespējams īstenot arī bez «Rasas krās» audzēkņu vecāku morāla un materiāla atbalsta. Īpaši liels paldies Antai Kandeī ar ģimeni un Janim Kravālim ar ģimeni.

«Izstādē aplūkojami gan bērnu, gan pieaugušo darbi, kuri «Rasas krāsās» apmeklētājiem radīs neparastas nodarības. Darbu autoru vecuma amplitūda ir no četriem līdz pat 40 gadiem. Izstādē ar saviem darbiem piedalās arī trīs ukraiņu meitenes. Mūsu audzēkņu – Šuļteļu ģimene Iļskīlē izņēmusi divas ukraiņu ģimenes. Noras Šuļteles mamma Māra Jautāja, vai varētu ukraiņu meitenes pievienoties «Rasas krās» nodarībai. Piekritu. Mākslas apmācību sāka apmeklēt Māsa un Alona, kurām ir astoņi gadi, un arī Māksas vecākā māsa Jūlija, kurai ir 14 gadi. Tā ir nebūjusi pieredze gan man, gan arī citiem mūsu audzēkņiem, jo brīžiem nodarību nācās vadīt vienlaikus trijās valodās – latviski, krieviski un angļiski,» saka L.Palmbaha.

Meklē mākslas valodas izpratnes atslēgas

Mūsu novadnieks V.Purvišs bija ainavu gleznotājs un pedagogs, kurš nodibināja Latvijas Mākslas akadēmiju un bija tās rektors (1919 – 1934), vadīja Ainavu glezniecības katedru. Viņu iecēla arī par Rīgas pilsētas Mākslas muzeja direktoru (1919 – 1944). Darbi, ar kuriem izstādē piedalās «Rasas krās» audzēkņi, ir viņu iespaidi un redzējums par V.Purviša atstāto mantojumu, iedvesmojoties arī no citu Rietumeiropas autoru darbiem,

Sajā gleznā māksliniece Lauma Palmbaha jautā: kā mēs šodien kopjam savu ligzdu?

impresionisma laika dižgariem, bet pamatā audzēkņi studēja vienu no V.Purviša leģendārākajiem darbiem – eļļas gleznu «Pavasara ūdeņi. Maestoso», kuras tapšana datēta ap 1910.gadu.

«V.Purviša personība ir ļoti daudzšķautņaina. Meistars aicina mācīties no Eiropas mākslas vēstures paraugiem un tajā pašā laikā ar ļoti lielu cieņu izturēties pret savas nacionālās identitātes kopējumiem un veidotājiem. Strauja ekonomiskā, izglītības un kultūras attīstība bija Latvijas un latviešu nācijas galvenais uzdevums 20.gadsimta sākuma laikā. V.Purvišs savā glezniecībā ir apliecinājis mūsu Latvijas ainavas majestātisko skaistumu, to izceļot Eiropas glezniecības kontekstā. Man personīgi tuvāks brīvāks glezniecības stils, bet es cieniu V.Purviši un apbrīnoju viņa sniegtus mākslas.

V.Purviša konstruktīvā pieeja impresionisma laikā idejām sasauca ar manu mākslas ceļa meklējumu un redzējumu.

V.Purviša darba «Pavasara ūdeņi» studēšanas laiks ir bijis ļoti nozīmīgs «Rasas krās» audzēkņiem. Mēs kopīgi pētījām un analizējām gleznas uzbuves detaļas, krāsu akcentu salikumu. Lielākie studiju dalībnieki skicēja darba zīmējuma detaļas un gleznieciskos paņēmienus gleznā attēloto koku pavasarīgā kolorīta un ūdens plūdma atlokojumā.

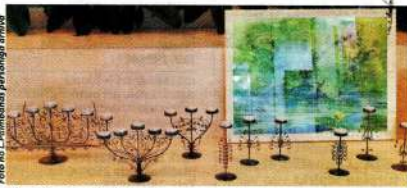
Mācījāmies izprast mākslas darbu pēc tā būrības – iepazīstot autora darbu konkrēta laikmeta un stila kontekstā. V.Purviša Latvijas ainavas gleznojums ir izcils paraugs, lai mācītu par radošā darba saturu un formas kvalitatē mākslas valodā,» skaidro L.Palmbaha.

Trīs stāsti mākslas valodā

Izstādē aplūkojami ne vien audzēkņu, bet arī pašas mākslinieces darbi, kas tapuši laika periodā no 2019.gada līdz 2022.gada sākumam. «Izstādes iekārtošana ir ļoti nopietns darbu atlases process – atkarībā no gaismas, no konkrētās vietas, vērtējot, kuri darbi kopā labāk izskatās un no kāda rakursa. Manuprāt, ļoti svarīgs ir ekspozīcijas stāsta ceļš pie skatītāja.

OCB manu darbu izstādes iekārtojumu noteica trīs stāsti, kuri ir mana radošā darba pamata tēmas. Katram no tiem ir sava filozofiskā jēga. Uz pirmā stenda atrodas darbs, kas simbolizē pēctecību – tas ir, «sākam ar saknēm». Darbā attēlota Latvijas ainava ar stārķu ligzdu. Augstu virs zemes ligzdā rosās trīs jau palieli stārķēni, ko vēl pieskata vecāki. Darbs tapis 2019.gadā, un tā augšpusē ir simboliska nianse – lidmašīna, kas aizlido tālumā. Tas bija laiks, kad latvieši turpināja doties projām un meklēt labākus dzīves apstākļus. Man pašai šie stārķēni ir personīgi pārdzīvojumi, un tam ir arī simboliska jēga un jautājums – kā mēs šodien kopjam savu ligzdu? Šajā gadījumā «Rasas krāsās» ir kā vieta un Ogres novads – kā ligzda mums visiem. Es to ieliku kā sākumu, un šī glezna redzama arī no skatu punkta, kad cilvēki nāk uz bibliotēkas galveno ieeju,» stāsta māksliniece.

L.Palmbaha skaidro, ka nākamajās gleznās atspoguļojas viņas iekšējās radīšanas sākotnes ideju meklējumi. Vienā no gleznām simboliski atainoti iespaidi ceļojumā uz Itāliju. «Gleznas centrā ir Asizes Francisks un viņa filozofija

Dionisija Miončinskā svečturi – kā smalkas jūgendstila mežģines, ko veiksmīgi papildina Laumas Palmbahas gleznas.

par zelta graudiem, ar kuriem viņš baro putnus. Pārdomas par beznosacījuma došanās tēmu gleznoju 15.gadsimta fresku meistara Džoto stilā. Gleznai saistība ar Iļskīli arī ir simboliska nozīme.

Trešais stāsts attēlo manu dabas izjūtu. Mani iedvesmo un dod prieku sarunas ar ziediem mākslas valodā, īpaši pavasarī,» saka māksliniece.

Svečturi ir kā smalkas jūgendstila mežģines

L.Palmbaha stāsta, ka ar vīru Dionisiju Miončinski kopīgas izstādes ir no 2016.gada, bet tik vērienīga svečturu izstādē ir pirmo reizi un pirmo reizi ir tieši jūgendstila dabas motīvu stilizācijas. «Dionisijš šai izstādē darbus veidoja pusgadu. Metālā veidotie svečturi ir kā jūgendstila mežģines. Es zīmēju vijūgu augu motīvus, un viņš tos radoši izveidoja paliekošā materiālā. Zināmā mērā tas ir mūsu kopdarbs. Protams, viņš ielika savu sajūtu un izcilo Dailamata Meistara prasmi.

Svečturus veido augošu, pavasarīgi spriganu metāla lapiņu un rasas plīnu ritmiskās izkārtojums asimetriskās kompozīcijās. Fonā Dionisija darbiem novietojot arī savu darbu ar zaļojošu koka motīvu, lai akcentētu mūsu abu veiksmīgo sadarbību,» skaidro māksliniece.

Ir svarīgi sēt miera domas it visā

Jautāta, ko gribētu novēlēt sev un arī izstādes apmeklētājiem, L.Palmbaha saka: «Gribu novēlēt mieru mums visiem un, pirmkārt, Ukrainai. Neesmu no tiem, kas uzreiz pie krūtīm piesprauž lenti karoga krāsā, bet šoreiz mana iekšējā būtība ir fokusā uz miera par mieru. Šī izstādē patie-

sībā ir vēltījums mūsu radošajām domām, mūsu audzēkņiem, viņu vecākiem, lai ar savu darbu, katrs savā vietā sejam miera domas. Sēšana ir tā, kas dos augļus. Es ticu, ka mūsu sirds domas un praktiskā darbība ir tā, ko nekāds ienaidnieks nevar pārtraukt. Mums ir iespēja pielāgoties apstākļiem ar to, ko protam un saprotam, lai cilvēkiem, kuri izrauti no savām dabiskajām mājām un saknēm, palīdzētu šeit, Latvijā. Mēs palīdzam viņiem turpināt dzīvot, cienot viņu saknes. Turpinām kopīgi garīgi pieaugt, lai arī tad, kad viņi varēs atgriezties mājās, viņi katrs paņemtu daļu no mūsu skaitās Latvijas, daļu no mums. Šobrīd ir ļoti svarīgi, ka mēs dodam palīdzību tiem, kam iet grūtāk, nepanesami grūtāk. Manuprāt, ir ļoti svarīgas miera sēšanas domas, turpinot kopu savu radošo un pedagogisko darbu. Esmu pret agresijas sēšanu mākslā. Katram ir savs veids, kā izprast šo pasauli. Es personīgi turpināšu gleznot to, kas ir dzīvības nesējs, un sniegt šo pozitīvo pienesumu. Pirmo reizi dzīve nākas pārvērtēt radošās izpaušmes vērtības. Māksliniece egoisms var aicināt ierauties tikai savā radošajā pasaulē, bet tad pienāk brīdis, kad rodas lielie jautājumi, un šis ir tas laiks. Kopā mēģinām atbildēt uz jautājumu: kā es to varu savā laikā un vietā? Dionisijš ar saviem darbiem un pedagogisko talantu. Ar mežģiņu smalkuma manifestu, kas nes gaismas un nepārtrauktas augšanas ideju. Lai uzturam cieņpilnas attiecības pret katru cilvēku kā unikālu personību nepārtrauktības manifestu – tā ir mūsu iekšējā izjūta,» saka L.Palmbaha.

Izstādē «Sākam ar saknēm» līdz 31.maijam aplūkojama OCB 2.stāvā un arī 1.stāvā ātrija. ●

LOGI UN DURVIS Pavasara atlaižu loģiem

īdz 23% Atlaide līdz 31.05.2022

- ZALŪZJAS
- GARĀŽU VĀRTI
- METĀLU DURVIS

Iespēju mācīties izmanto kūtri

No 21. līdz 25.martam digitālās nedēļas laikā Balvu Centrālā bibliotēka saviem lasītājiem piedāvāja bezmaksas klātienē konsultācijas, kā arī apgūt kādu no digitālajām prasmēm, kas palīdzēs atvieglot ikdienu.

Katru dienu radošajā lasītavā novada iedzīvotājiem bija iespēja skatīties, klausīties un uzdot jautājumus tiešsaistes pasākumos. Nedēļas laikā bibliotēkas apmeklētāji varēja apgūt vienotās e-adrešes izveidi un lietošanu portālā Latvija.lv, vairāk uzzināt, kas ir e-paraksts, eID, kā arī par "eParaksts mobile" pielietojuma iespējām, par e-pasta izveidošanu un pielietojumu, iemācīties autentificēties dažādiem e-pakalpojumiem (Smart ID, kodu kalkulatora pielietojums), kā arī apgūt medijpratību un drošības noteikumus, darbojoties internetā.

Otdien bibliotēka visiem interesentiem piedāvāja tuvāk iepazīt "eParaksts mobile", uzzināt, kas ir eID un kādas ir "eParaksts mobile" pielietošanas priekšrocības. Balvu Centrālās bibliotēkas Informācijas pakalpojumu punkta un radošās lasītavas vecākā bibliotekāre Evita Arule atklāja, ka piedāvāto apmācību iedzīvotāji izmanto kūtri. Tiešsaistes nodarbības piedalījās pārsvarā bibliotēkas darbinieces. E.Arule atgādina, ka, sākot ar 2023.gada 1.janvāri, katram iedzīvotājam būs jāiegūst identifikācijas karte (ID), tādēļ būtu vērtīgi apgūt zināšanas par tās pielietošanas iespējām. Viņa rosina cilvēkus aktīvāk apgūt digitālās prasmes, jo daudzu iedzīvotāju zināšanu līmenis šajā jomā joprojām ir zems. Ar to bibliotekāre saskaras arī savā ikdienas darbā: "Daudzi nesaprot, ka, piemēram, apmaksājot rēķinus klientu apkalpošanas centrā, viņi par katru no tiem pārmaksā 20 centus, bet internetbankā to var izdarīt bez maksas." E.Arule piebilst, ka, neraugoties uz to, cilvēki joprojām labprātāk izvēlas stāvēt garā rindā pie klientu apkalpošanas centra.

Attālinātās nodarbības laikā, ko centrālajā digitālās nedēļas

studijā vadīja Artis Ozoliņš, kļēsošie uzzināja par konkrētiem digitālajiem rīkiem – kā strādā autentifikācijas rīks Smart-ID un elektroniskais paraksts, kā arī to, kādas priekšrocības biznesam sniedz "Dokobit" platforma. "Dažiem Smart-ID joprojām asociējas ar identifikācijas rīku, ar ko pieslēgties savai internetbankai. Taču tas izteic daudz ko vairāk, jo ar to var parakstīt arī dokumentus," uzsvēra nodarbības vadītājs. Savukārt "SKID Solutions" Latvijas filiāles vadītāja Sanita Meijere pastāstīja par Smart-ID iegūšanas iespējām, kā arī – kas ir kvalificētais Smart-ID un kā tas atšķiras no nekvalificētā, kādas ir Smart-ID un elektroniskā paraksta lietošanas priekšrocības uzņēmuma vadītājiem un viņu klientiem. S.Meijera atklāja, ka Latvijā no 1,92 miljoniem iedzīvotāju šobrīd Smart-ID jau lieto viens miljons un 50 tūkstoši, un gandrīz 9000 tūkstoši no tiem lieto kvalificēto Smart-ID.

Lektore pastāstīja, ka iegūt gan parasto, gan kvalificēto Smart-ID, kā arī par pakalpojumu klāstu, kuros šos rīkus iespējams izmantot. "Smart-ID nav kādas bankas risinājums, kā to daudzi joprojām uzskata. Smart-ID uztur "SKID Solutions". Tas ir rīks, kas mums palīdz *online* vidē attālināti veikt vairākas darbības. Ar to varam droši autentificēties portālos, apliecināt savu vecumu, varam veikt kvalificētos elektroniskos parakstus, kas atzīti visā Eiropas Savienībā un ir pielīdzināmi ar roku veiktiem parakstiem. Tas ir veids, kā ērti attālināti parakstīt dokumentus, tajā skaitā attālināti kļūt par banku klientiem," atgādināja S.Meijere. Viņa pastāstīja, ka Smart-ID var izmantot internetbankas pakalpojumu saņemšanai, attālinātai līgumu noslēgšanai, aizdevumu, līzingu noformēšanai, atlīdzības pieteikumu iesniegšanai vairākās apdrošināšanas kompānijās, kā arī e-veikalos, e-irei, saziņai ar komunālo pakalpojumu sniedzējiem, izglītības vajadzībām, zvērinātu notāru pakalpojumu saņemšanai, veselības aprūpes sfērā un daudz kur citur. S.Meijere atklāja arī vairākas priekšrocības uzņēmējiem, ko sniedz Smart-ID,

Foto - I. Udrnieks

Mācās attālināti. Šonedēļ Balvu Centrālā bibliotēka iedzīvotājiem piedāvāja apgūt digitālās prasmes, kas atvieglotu viņu ikdienas dzīvi.

īpaši darbojoties starptautiskajā biznesa vidē.

Savukārt uzņēmuma "Dokobit" vadītājs Latvijā Ilmārs Arsenovičs paskaidroja, kādas priekšrocības uzņēmumu vadītājiem un darbiniekiem sniedz "Dokobit", kas ir pirmais kvalificētais uzticamības pakalpojumu sniedzējs Baltijā e-parakstu, e-zīmogu validēšanā un sniedz e-parakstīšanas, autentifikācijas, e-zīmogošanas, e-parakstu un e-zīmogu validēšanas un e-parakstu ilgtermiņa saglabāšanas risinājumus uzņēmumiem un valsts sektorā.

Avots: Vaduguns

Datums: 25-03-2022

Satiekoties ar suni, vairāk jūtam sevi

"Skaists piemērs, kas notiek tepat Latvijā, Valmierā. Šādi mēs varam iedvesmoties cits no cita. Tāpēc ir vērts skaidrot vairāk, kas ir kanisterapija. Suns var sargāt māju, bet suns var būt arī bibliotēkas darbinieks. Tāpat ir ar cilvēkiem – esam dažādi, katram ir sava misija," stāsta **Leva Oliņa**. Studējot informācijas pārvaldību Latvijas Universitātē, viņas bakalaura darba tēma bija par nodarbībām ar kanisterapijas suņu iesaisti bibliotēkās. Darbs augsti novērtēts, un Leva saka, ka šī ir sirdstēma.

Ideja radās jau 2. kursā, par kanisterapiju rakstot kursadarbu. Lekcijās tika pieminēta Valmieras integrētā bibliotēka un tās pakalpojums – suņu iesaiste nodarbībās, palīdzot bērniem mācīties lasīt. "Esmu valmieriete, Valmieras bibliotēka ir mana bibliotēka. Par šādu pakalpojumu iepriekš neko nezināju, tāpēc radās interese pētīt vairāk." Darbs tapa sadarbībā ar Ingūnu Tihomirovu un Līgu Bujāni. Ingūna ir centrājamo lasišanas skolotāju Martas, Billes un Nikas saimniece, viņa ir arī kinologs, apmācības trenere, kanisterapijas asistente un kanisterapijas suņu eksaminatore. Savukārt Līga Bujāne ir ne tikai vecākā bibliotekāre un kanisterapijas brīvprātīgā, bet arī labākais draugs un palīgs suņu meitenēm darbā ar bibliotēkas mazākajiem apmeklētājiem.

"Galvenā problēma, ka par kanisterapiju – viens no rehabilitācijas veidiem, izmantojot speciāli selekcionētu un apmācītu suni, – ir maz informācijas. Tādējādi nav izpratnes, kā suns var palīdzēt. Gribēju turpināt pētīt šo jautājumu, tāpēc par to rakstīju arī bakalaura darbu. Protams, ka darba tapšanas gaitā saskāros ar smieklīgiem un jautājumiem, ko tad suns var līdzēt, kāpēc viņš vispār ir bibliotēkā, kāds viņam sakars ar lasišanu un kā par to vispār var uzrakstīt labu bakalaura darbu. Te arī radās spītība pierādīt, cik vērtīgas ir šādas nodarbības, ieguldīt savu darbu, lai par to vairāk uzzinātu arī citi. Gandrīz viss man bija jaunums. Nezināju, cik daudz resursu un cilvēku nepieciešams, lai šādu pakalpojumu nodrošinātu, cik garš mācību ceļš ir jāiziet suniņiem, lai viņi varētu būt asistenti, cik svarīga ir speciālistu klātbūtne, ka viņu Latvijā nav nemaz tik daudz." Viens no secinājumiem ir, ka nepieciešams kanisterapijas pakalpojumu atrunāt normatīvajos regulējumos. Ir noteikts, kas ir

kanisterapija, kanisterapijas suns, bet nav par to, kā, piemēram, bibliotēkās to ieviest, kādi noteikumi jāievēro.

Bakalaura darbā Leva intervēja piecu bibliotēku – Valmieras, Jelgavas, Jūrmalas, Ventspils un Ogres – pārstāvjus, kuri ir organizējuši lasišanas nodarbības ar suņiem, un arī piecas sākumskolas skolotājas, kuras kopā ar bērniem piedalījušās nodarbībās pie Līgas. "Lielākais prieks, ka dzirdēju, cik daudz šī metode var sniegt. Visiem bija kāds pozitīvs stāsts. Piemēram, nodarbības ar suni ļoti palīdzējušas bērnam, kurš ir noslēgts, kuram ir bailes no publiskas uzstāšanās, kurš piedzīvojis vienaudžu apsmiešanu par to, ka lasišana nevedas tik raiti. Lasot sunim, viss uztraukums pazūd, jo suns nekad neteiks neko kritisku, būs labākais klausītājs. Rodas pozitīvas emocijas, lasītprasme uzlabojas. Dzirdēju stāstu par meiteni, kura skolā kategoriski atteicās lasīt, bet pēc nodarbības kopā ar četrkājaino draugu lasišana kļuvis par vienu no mīļākajām nodarbībām. Viņa lasa ne tikai grāmatas, bet arī skajā balsi visas etiķetes, ko redz veikala plauktos. Sīrsnīgi ir stāsti, cik neatsverams atbalsts suns ir bērniem ar īpašām vajadzībām.

Tas, kā suns spēj atrast bērnu, ir kaut kas neiedomājams! Piemēram, kāds puisiņš, kuram ir iedzimti kustību traucējumi, šajās nodarbībās pats spēja atvērt plaukstiņu un noglaudīt suni. Tas ir liels sasniegums bērna attīstībā, un suns ir laba motivācija. Šādu piemēru ir ļoti daudz. Bet es gribu uzsvert, ka lasišana kopā ar suni ir piemērota ikvienam, arī tiem bērniem, kuriem ar lasišanu viss ir kārtībā, jo tā ir arī mācīšanās rūpētība par dzīvnieku, cienīt to, kā arī atbildība."

"Bibliotēkā rit astotais gads, kad nodarbības notiek kopā ar suņiem. Mēs jau vairs nevaram iedomāties ikdienu bez suņu meitenēm – lasišanas skolotājām, tāpēc bija ļoti aizkustinoši levas veiktās intervijās lasīt atsauksmes par nodarbībām. Pat asaras bira, uzzinot, cik vērtīgas ir šādas tikšanās," stāsta **Līga Bujāne**. "Intervijās visas bibliotēkas uzsvera Valmieras bibliotēku kā labo

piemēru, ka tas ir sācies Latvijā, cerot, ka tikai ies plašumā. Protams, viens no lielākajiem šķēršļiem ir finansējums. Bet daudz varam palīdzēt, vairāk stāstot par procesu un ieguvumiem. Ir arī viedokļi – kāda jēga no suņa bibliotēkā, spalvas un siekalas, kaut ko apgāzīs. Bet ir jāuzsver, ka kanisterapijas suņi ir speciāli izvēlēti šim nozīmīgajam darbam. Latvijā esam pašā sākumā. Ārvalstīs, piemēram, suņi kā terapeiti ir gan bibliotēkās, gan skolās, pat slimnīcās, psihiatriskajās slimnīcās. Intervijās ar pedagogiem izskanēja viedoklis, ka, ja skolēni varētu reizi mēnesī tikties nodarbībā ar dzīvnieku, tas ļoti palīdzētu bērnu attīstībā. Turklāt kāda skolotāja teica, ka suns bibliotēkā, kurš 21. gadsimtā spēj bērnu atraut no spēlēm viedierīcē, ir kaut kas pārsteidzošs. Mūsdienās mums trūkst cilvēcīgas saskarsmes, komunikācijas. Satiekoties ar suni, vairāk jūtam sevi, savas emocijas. Ne velti saka, ka suns ir cilvēka labākais draugs, ar ko kopā var priecāties un arī paraudāt. Dzīvnieku terapija, manuprāt, Latvijā ir vēl līdz galam neatklāts resurss. Ir dzirdēti par zirgu, delfīnu terapiju. Kāpēc mājdzīvnieks arī nevarētu būt lielisks palīgs? Atslēga ir izpratne, manuprāt," stāsta Leva.

"Šobrīd lasišanas skolotājas bibliotēkā ir Billite, Marta un Nika, kuras darbojas uz mainām. Nikai ir kucēni, iespējams, iepazīsimies arī ar viņiem. Es varu redzēt, kā suni piedzimst, izaug, kā kļūst par terapeitiem, process nav viegls. Gribētu pateikties levai par lielo darbu. Tas noteikti ir solis uz priekšu izpratnes veicināšanā par kanisterapiju. Bet vēl arī, manuprāt, tas ir sīrsnīgs *pieminekis* Zumitei, Valmieras bibliotēkas pirmajai suņu dāmī – skolotājai," pateicas Līga Bujāne. Leva darbu veltījusi Zumitei, noslēgumā rakstot: "Bakalaura darbs tapis, domās paturot Valmieras integrētās bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļas mazo lasītāju pirmo un mīlēto klausītāju ņūfu Zum-Zum. Tevi, suni, vienmēr gaidīs mājās."

Zane Bulmeistere,
Valmieras novada pašvaldība

Avots: Valmieras Novada Pašvaldības
Informatīvais izdevums
Datums: Decembris, 2021

Suņu dāmas aicina uz lasīšanas nodarbībām

Sobrid Nika, Bille un Martuks apošņā jaunākās grāmatas bibliotēkas plauktos, izmēģina, cik mīksts ir paklājs labākajās klausāmviētās, un atkārtō pārsteidzošus trikus. Laiks gatavoties nav atlicis daudz – jau 12. aprīlī Valmieras bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā atsāksies lasīšanas veicināšanas programma bērniem "Otrdienas – Ķepu dienas".

Katrā nodarbībā piedalīsies kāda suņu dāma, lai ar nedalītu interesi klausītos bērnu lasām, turklāt no šīs lasīšanas skolotājas aizrādījumiem nekad nedzirdēt. Suņu dāmas labprāt parādīs kādu triku. Viņas būs labākās draudzenes un uzticamākās sarunu biedrenes, lai nodarbība bērniem palīdzētu atpūtināt galvu un rotaļu veidā uzlabotu lasītprasmi.

Nika, Bille un Marta ir veikušas speciālu apmācību, lai palīdzētu bērna attīstībā. Šādas nodarbības rosina bērnam atvērties, pārvarēt uzstāšanās bailes, uzlabot lasītprasmi, jo, lasot sunim, uztraukums pazūd, cetrkājainais draugs neaizrādīs, tādējādi bērnam rodas pozitīvas emocijas. Protams, kanisterapijas suns var būt neatsverams atbalsts bērniem veselības uzlabošanā un stiprināšanā, taču svarīgi, ka lasīšana kopā ar suni ir piemērota ikvienam, arī tiem bērniem, kuriem ar lasīšanu viss ir kārtībā. Tā ir arī mācīšanās rūpēties par dzīvnieku, pozitīvas emocijas, motivācija darīt un spēja uzņemt atbildību.

Suņi, kuri bibliotēkā darbojas ar bērniem, ir ieguvuši kanisterapijas sertifikātu. Tas ir rehabilitācijas veids, izmantojot speciāli selekcionētu un apmācītu suni. Martas, Nikas un Billes saimlece ir kinologs, apmācības trenere, kanisterapijas asistente un kanisterapijas suņu eksaminatore Ingūna Tihomirova. Nodarības notiks kopā ar galveno bibliotekāni, kanisterapijas brīvprātīgo Līgu Bujāni.

Lasišana kopā ar suni norisināsies otrdienās plkst. 16.00 un 17.00 (katrā grupā ne vairāk kā četri dalībnieki) Valmieras bibliotēkā. Nepieciešams iepriekš piezvanīt, zvanot pa tālruni 27047344. Piedalīties aicināti bērni, kuri jau prot lasīt. Dalība – bez maksas.

*Zane Bulmeistere,
Valmieras novada pašvaldība*

Avots: Valmieras Novada Pašvaldības
Informatīvais Izdevums
Datums: Marts, 2022